

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie**

Warszawa, 15 lipca 2011 r.

Pan

Andrzej Muszyński

Dyrektor

**Przemysłowego Instytutu Motoryzacji
w Warszawie**

P/11/159

LWA-4101-02-06/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie przeprowadziła w Przemysłowym Instytucie Motoryzacji w Warszawie (zwanym dalej Instytutem lub PIMOT), kontrolę gospodarowania majątkiem w latach 2009-2010.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym 30 czerwca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia kontrolowaną działalność, w szczególności z uwagi na:

- niezgodne z prawem rozporządzanie środkami trwałymi,
- nieprzeprowadzanie kontroli okresowych budynków,
- nieprowadzenie ksiąg obiektu budowlanego.

1. W kontrolowanym okresie, poza podstawową działalnością badawczo-rozwojową, w Instytucie prowadzono działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach *ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej*², w zakresie określonym

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.

w *statutach*³ PIMOT, tj.: badań i analiz technicznych, produkcji towarów i materiałów, usług hotelowych, certyfikacji oraz w zakresie niewskazanym w ww. *statutach* jako działalność gospodarcza, tj. usług wynajmu, składowania, sprzedaży drewna. Przychody z ww. działalności wyniosły 3 655,2 tys. zł w 2009 r. i 3 765,9 tys. zł w 2010 r. (około 36% przychodów ogółem Instytutu w danym roku), w tym największy udział miały przychody z tytułu wynajmu nieruchomości w kwocie 2 413,2 tys. zł w 2009 r. i 2 457,7 tys. zł w 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wydzielenie działalności gospodarczej z działalności podstawowej Instytutu, stosownie do wymogu art. 2 ust. 5 *ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych*⁴ (dalej *ustawa o jbr*) i art. 2 ust. 4 *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych*⁵ wskazując jednak na błędne wykazywanie w rachunku zysków i strat kosztów usług hotelowych, jako obciążenie działalności podstawowej, zamiast pozostałej działalności operacyjnej.

W kontrolowanym okresie uzyskano przychody z działalności finansowej, tytułem posiadania jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym: 205,7 tys. zł w 2009 r. i 110,8 tys. zł w 2010 r.

W rozliczeniu podatku dochodowego od osób prawnych, przychody i koszty działalności gospodarczej oraz z finansowej działalności inwestycyjnej były uwzględniane jako składowa przychodów i kosztów z całej działalności PIMOT. Przy wyliczeniu dochodu do opodatkowania Instytut korzystał m.in. ze zwolnienia, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4 *ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*⁶ wskazując, iż osiągnięte dochody przeznaczone zostają na cele statutowe. Podatek odprowadzano od kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów.

Od majątku służącego działalności gospodarczej Instytut uiścił podatek od nieruchomości w wysokości 125,4 tys. zł w 2009 r. i 129,9 tys. zł w 2010 r. na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 *ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych*⁷ oraz, stosownie do postanowień art. 18a *ustawy o jbr*, opłatę z tytułu użytkowania wieczystego gruntu w wysokości 197,5 tys. zł w 2009 r. i 177,8 tys. zł w 2010 r.

NIK ocenia jako nieprawidłowe nieuwzględnienie w naliczeniu przedmiotowych zobowiązań budynku o powierzchni 243,5 m² posadowionego na gruncie o powierzchni

³ Zatwierdzonych przez Ministra Gospodarki: 2 czerwca 2009 r. (obowiązującego od 2 czerwca 2009 r. do 22 grudnia 2009 r.) i 23 grudnia 2009 r. (obowiązującego od 23 grudnia 2009 r. do 30 marca 2011 r.).

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 ze zm.- uchylona z dniem 1 października 2010 r.

⁵ Dz. U. Nr 96, poz. 618 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613 ze zm.

121,8 m² zajętego na działalność gospodarczą w zakresie usług hotelowych (za lata 2009-2010 szacunkowy podatek od nieruchomości wyniosłby 9,8 tys. zł i opłata z tytułu użytkowania wieczystego tego gruntu wyniosłaby 6,6 tys. zł).

W ocenie NIK prowadzenie działalności innej niż określona w art. 2 ust. 1 i 2 *ustawy o jbr*, a następnie w art. 2 ust. 1-3 *ustawy o instytutach badawczych* nie miało negatywnego wpływu na wykonywanie zadań badawczo-rozwojowych Instytutu i stanowiło dodatkowe źródło ich finansowania.

2. Za lata 2009-2010 Instytut osiągnął dodatni wynik finansowy w kwocie netto odpowiednio 185,5 tys. zł i 563,3 tys. zł. W stosunku do 2008 r. (9 704,9 tys. zł) nastąpił wzrost przychodów o 4% w 2009 r. (do kwoty 10 059,5 tys. zł) i o 8% w 2010 r. (do kwoty 10 489,3 tys. zł). Wzrost ten był jednak niższy niż wzrost kosztów w tym okresie (wzrosły one odpowiednio o 9% i o 10%) co skutkowało zmniejszeniem dodatniego wyniku finansowego odpowiednio o 71% i o 13% w porównaniu do osiągniętego zysku netto (646 tys. zł) za 2008 r.

Zysk z pozostałej działalności operacyjnej (uwzględniającej wynajem nieruchomości) i działalności finansowej (łącznie 2 217,8 tys. zł w 2009 r. i 2 073,4 tys. zł w 2010 r.) pokrył w całości poniesioną w kontrolowanym okresie stratę na działalności podstawowej (wynoszącą odpowiednio: 2 011,8 tys. zł i 1 500,3 tys. zł).

Głównym źródłem finansowania działalności Instytutu były przychody od zleceńodawców z tytułu odpłatnej realizacji prac badawczo-usługowych, które wyniosły 6 448,3 tys. zł w 2009 r. i 5 994,5 tys. zł w 2010 r. stanowiąc odpowiednio 64% i 57% przychodów ogółem oraz przychody z wykorzystania majątku na wynajem (około 24% przychodów ogółem w danym roku).

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia spadek, w kontrolowanym okresie, płynności finansowej Instytutu wskazując na zachwianie jego zdolności do regulowania bieżących zobowiązań. Wskaźnik płynności finansowej I stopnia zmalał z 2,99 w 2008 r. do 2,17 w 2009 r. i 1,04 w 2010 r., tj. poniżej dolnego progu jego optymalnej wartości, przyjmowanej jako miernik wypłacalności jednostki (1,5-2).

Wg stanu na 31 grudnia 2010 r. zobowiązania przeterminowane (447,8 tys. zł) stanowiły 69% zobowiązań z tytułu dostaw i usług (648,3 tys. zł), gdy na 31 grudnia 2009 r. stanowiły tylko 2% (3,8 tys. zł z 235,2 tys. zł). W latach 2009-2010 poniesiono koszty z tytułu zapłaty odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań w kwotach 4,4 tys. zł w 2009 r. i 7,9 tys. zł w 2010 r.

W zakresie należności z tytułu usług, według stanów na 31 grudnia, nastąpił wzrost o 59% kwot przeterminowanych, tj. z 979,2 tys. zł w 2009 r. do 1 561,5 tys. zł w 2010 r. Powyższe wartości stanowiły odpowiednio 70% i 79% wszystkich należności z tytułu usług. NIK zwraca uwagę, że należności z przedziału od 61 dni do > 730 dni stanowiły blisko połowę należności przeterminowanych.

NIK wskazuje również na niską skuteczność podejmowanych przez Instytut działań windykacyjnych w kontrolowanym okresie. Na 10 zbadanych postępowań, w przypadku 5 odzyskano 26% dochodzonych należności, w 2 przypadkach kontynuowano windykację poprzez upomnienia i skierowanie postępowania na drogę sądową, natomiast w 3 nieuregulowane należności (66,3 tys. zł) miały charakter należności nieściągalnych.

3. W kontrolowanym okresie Instytut był użytkownikiem wieczystym gruntów o powierzchni 7,7 ha⁸ i właścicielem 18 budynków o powierzchni użytkowej 21 368,06 m².

NIK ocenia negatywnie rozporządzanie majątkiem Instytutu. W kontrolowanym okresie udostępniano odpłatnie, na podstawie umów najmu, 28% powierzchni użytkowej (5 963 m²) 11 budynków będących własnością Instytutu uzyskując dochód w wysokości odpowiednio: 790,2 tys. zł i 804,3 tys. zł. Szczegółowa analiza wykazała, że w przypadku 5 budynków ich wartość ewidencyjna, po uwzględnieniu umorzenia oraz w przeliczeniu na powierzchnię wynajmowaną, była większa niż równowartość w złotych kwoty 50 000 euro. Pomimo obowiązku wynikającego z art. 5a ust.1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa⁹, w związku z postanowieniami art. 13a ust. 1 ustawy o jbr, a następnie art. 17 ust. 1 ustawy o instytutach badawczych, w żadnym przypadku nie dokonano wyceny wartości rynkowej wynajmowanych nieruchomości i nie występowało o zgodę do Ministra Skarbu Państwa.

Wynajmu nieruchomości dokonywano bez przeprowadzenia procedury publicznego przetargu, o którym mowa w art. 13a ust. 2 ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, korzystając z dyspozycji § 28 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu¹⁰.

⁸ Instytut był posiadaczem samoistnym gruntu leśnego o powierzchni 13,3 ha, położonego we wsi Szlędaki w gminie Strachówka. Stan prawny nieruchomości był nieuregulowany, nieruchomość nie posiadała księgi wieczystej. PIMOT dokonał wyceny nieruchomości i jej wartość rynkowa wg stanu na 31 grudnia 2010 r. wynosiła 291 184 tys. zł.

⁹ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm., dalej rozporządzenie w sprawie przetargu

W kontrolowanym okresie dokonano sprzedaży 3 środków trwałych. W przypadku 2 Instytut skorzystał ze zwolnienia z przeprowadzenia przetargu publicznego na podstawie § 28 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie przetargu*.

W przypadku mobilnego stanowiska pomiaru parametrów pojazdu, sprzedaży dokonano w celu uzyskania środków finansowych w ramach leasingu zwrotnego. Pomimo że wartość ewidencyjna ww. składnika majątkowego (231 707,51 zł) przekraczała równowartość w złotych kwoty 50 000 euro (207 185 zł, po przeliczeniu po kursie obowiązującym w dniu jego sprzedaży, tj. 10 grudnia 2009 r.), nie wystąpiono do Ministra Skarbu Państwa o zgodę na rozporządzenie przedmiotowym środkiem trwałym. W dniu 10 grudnia 2009 r. Dyrektor Instytutu zawarł z bankiem umowę sprzedaży, zawierającą postanowienie o przeniesieniu prawa własności do przedmiotowego środka trwałego na bank.

Zgodnie z postanowieniami art. 5a ust. 2 ustawy o *zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa* czynność prawna dokonana z naruszeniem obowiązku określonego w ust. 1 ww. artykułu jest nieważna.

4. NIK negatywnie ocenia, pod względem legalności, nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*¹¹. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieprzeprowadzania w 16 z 18 budynków kontroli okresowych (rocznych i pięcioletnich), o których mowa w art. 62 ust.1 pkt 1 i 2 oraz braku książek obiektu budowlanego dla 15 z 18 budynków, co było niezgodne z art. 64 ust. 1 ww. ustawy.

Składniki majątku trwałego objęte zostały ewidencją rzeczowo-wartościową. Odpisów amortyzacyjnych dokonywano zgodnie z art. 31-33 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości*¹² oraz z zastosowaniem stawek określonych w załączniku nr 1 do ustawy o *podatku dochodowym od osób prawnych*. Majątek trwały i obrotowy był inwentaryzowany stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o *rachunkowości*.

NIK zwraca uwagę na malejącą, w stosunku do stanu na 31 grudnia 2008 r. (3 022,6 tys. zł), wartość aparatury naukowo-badawczej pomniejszonej o umorzenie, tj. w 2009 r. o 12% (365,4 tys. zł) i w 2010 r. o 10% (311,1 tys. zł). W kontrolowanym okresie nakłady na aparaturę naukowo-badawczą stanowiły odpowiednim 2% i 32% wszystkich nakładów inwestycyjnych.

¹¹ Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

5. Dyrektor Instytutu zgodnie z art. 21 ust.1 pkt 1 *ustawy o jbr*, corocznie ustalał plany finansowe, które stosownie do wymogu art. 13 ust. 5 ww. *ustawy* zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę Naukową.

Sprawozdania finansowe za 2009 r. i 2010 r. zostały sporządzone w terminie określonym w art. 52 ust. 1 *ustawy o rachunkowości*, tj. z datą 31 marca i po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Naukową przekazane do zatwierdzenia Ministrowi Gospodarki. Sprawozdania PNT-01 o działalności badawczo-rozwojowej sporządzono rzetelnie i przekazano je do GUS terminowo.

6. Dyrektor Instytutu wywiązał się z obowiązku, wynikającego z art. 54 *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*¹³, w zakresie dostosowania *statutu* PIMOT do przepisów *ustawy o instytutach badawczych*, który wszedł w życie z dniem zatwierdzenia przez Ministra Gospodarki, tj. 31 marca 2011 r.

Nie dostosowano natomiast regulaminu organizacyjnego w obowiązującym terminie z uwagi na fakt połączenia z dniem 1 stycznia 2011 r. PIMOT z Instytutem Paliw i Energii Odnawialnej. Projekt przedmiotowego dokumentu według wyjaśnień Dyrektora, miał zostać przedstawiony Radzie Naukowej na posiedzeniu 11 lipca 2011 r.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Rozporządzanie składnikami majątku trwałego po uprzednim ustaleniu ich wartości rynkowej oraz, w uzasadnionych przypadkach, występowanie o zgodę, o której mowa w art. 5a ust. 1 *ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*.
2. Założenie dla wszystkich posiadanych przez Instytut budynków i budowli ksiązek obiektu budowlanego, stosownie do art. 64 ust. 1 *ustawy Prawo budowlane*.
3. Przeprowadzanie okresowych kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 *ustawy Prawo budowlane*.
4. Podjęcie działań w celu poprawy płynności finansowej Instytutu.
5. Dostosowanie regulaminu organizacyjnego PIMOT do *ustawy o instytutach badawczych*.
6. Dokonanie naliczenia i odprowadzenia za lata 2009-2010 podatku od nieruchomości i opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu Skarbu Państwa, w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie usług hotelowych.
7. Wykazywanie kosztów działalności hotelowych w pozostałej działalności operacyjnej.

¹³ Dz. U. Nr 96, poz. 620 ze zm.

8. Podejmowanie skutecznych działań windykacyjnych.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje od Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.